

مذاکرات مجلس

صورت مشروح مجلس روز سه شنبه ۲۸ بهمن ماه ۱۳۲۰

فهرست مطالب :

۱ - تصویب صورت مجلس	وزیر دارائی
۲ - بیانات آقای رئیس راجع به تأسف از فوت مرحوم سرلشکر امین	۶ - بیانات آقای کرکائی راجع به املاک قسمت شمال
۳ - تقدیم ورفه استیضاحیه آقای امیرتپور از آقای وزیر دارائی	۷ - بقیه شور اول لایحه املاک و اگذاری
۴ - افتراع شعب شش گانه	۸ - موقع دستور جلسه بعد - ختم جلسه
۵ - سؤال آقای دبستانی راجع بانحصار تجارت بنه و جواب آقای	

مجلس يك ساعت پیش از ظهر بریاست آقای اسفندیاری تشکیل گردید.

صورت مجلس روز یکشنبه ۲۶ بهمن ماه را آقای طوسی (منشی) خواندند.

۱ - تصویب صورت مجلس

رئیس - در صورت مجلس نظری نیست ؟ (گفته شد - خیر) صورت مجلس تصویب شد.

۲ - بیانات آقای رئیس راجع به تأسف از فوت مرحوم سرلشکر امین

رئیس - همه آقایان میدانند که خانواده امین از خانواده هائی است که همیشه مردمان شایسته و خدمتگذار و وطن پرست بوده اند. از يك چنین خانواده محترمی يك سرلشکری با شجاعت و جلالت و میهن پرستی

در راه وطن فدا و شهید شده بقدری اسباب تأثر همه شده است که بیش از آن بتصور نمی آید چنانکه تأثرات آن در قابوب همگی مشهود شد (صحیح است) چون مجلس شورای ملی از مقامائی است که در قدردانی خدمتگذاران کشور در طبقه اول واقع است یقین دارم آقایان در این موضوع از همه کس بیشتر متأثر هستند این است که بنده از طرف مجلس شورای ملی تأثرات همگی را اظهار و قدردانی از خدمات چنین افسر عالی مرتبه مینمایم و امیدوارم خداوند

این مذاکرات مشروح بدست و پنجمین جلسه از دورره سیزدهم قانون گذاری (مطابق قانون ۸ آذر ماه ۱۳۰۵)

اداره تند نویسی و تحریر صورت مجلس

اسامی غائبین جلسه گذشته که ضمن صورت مجلس خوانده شده :

غائبین بی اجازه - آقایان : تولیت - موافق - مؤید احمدی - صدر - محبتلاریجانی - بهین اسفندیاری - خواجه نوری - مهذب - جلالی - مؤید نوای - اصفهانی - فاطمی - دکتر ادهم - جهانشاهی - آصف - صادق وزیري - معذل .
 در آمدگان بی اجازه - آقایان : مسعودی خراسانی - صفوی - سببی - مکرم انشار - اکبر - نیکپور - نسازی - خسرو شاهی - مسعودی - امامی - نقابت .

آن مرحوم را غریق غم فرموده و باین خانواده صبر و اجر عنایت فرماید (صحیح است).

امیر تیمور کلالی - اجازه میفرمائید؟ بنده اجازه خواسته بودم خیلی بطور مختصر عرضی که دارم عرض کنم و حالا هم کار فوق العاده مجلس ندارد استدعا میکنم آقایان رفقا هم موافقت بفرمایند بیش از سه چهار دقیقه وقت مجلس گرفته نمیشود.

دکتر سنک - بنده تمنا میکنم آقایان موافقت بفرمایند که لایحه املاک معارض شود که زودتر پیشنهاداتی که هست آقایان بدهند و شور اول تمام شود و به کمیسیون مربوطه برود و زودتر تمام شود و یک عده ای که اینجا سرگردان هستند تکلیفشان معلوم شود.

رئیس - عرض کنم اینجا قریب بیست نفر از آقایان برای مذاکرات قبل از دستور از چند جلسه قبل اجازه خواسته اند و متأسفانه همینطور مانده است و اگر موافقت بفرمائید وارد دستور شویم (صحیح است).

امیر تیمور کلالی - معلومی که بنده میخواهم عرض کنم خیلی ضروری و فوری است و سه دقیقه هم بیشتر وقت مجلس را اشغال نمیکند پنج هفته هم هست که از مقام ریاست استعجازه کرده ام.

رئیس - بسته بنظر مجلس است ولی عده زیادی بیشتر از شما اجازه خواسته اند.

۳ - تقدیم ورقه استیضاحیه آقای امیر تیمور از آقای وزیر دارائی

امیر تیمور کلالی - بنده پنج هفته است اجازه خواسته ام یک موضوعی است که بنده میخواستم تذکره به هیئت محترم دولت بدهم چون دولت باید قبل از اختتام سال بودجه سال آینده را به مجلس بدهند خواستم تذکر بدهم بودجه های جدید که میخواهند بدهند باید طوری باشد که مشروع و خوانا و مفصل باشد مثل بودجه های چند سال اخیر نباشد بودجه که میدهند لافل مثل بودجه های زمان دکتر میلسوی تقدیم مجلس شود که خوانا و روشن باشد که مجلس بتواند مورد استفاده قرار دهد. عرض دیگر بنده راجع است به

موضوعی که چندی قبل به مجلس عرض کردم و حالا هم از حضور آقای وزیر امور خارجه استفاده میکنم راجع باجناسی است که در بنادر و گمرکات شمالی موجود است عرض کردم آن اجناس متعلق به مملکت است و مبداء اش هر مملکتی باشد اینها مال این مملکت است پول این مملکت برای خریداری آن مصرف شده و مال مملکت است الان مدعی است متجاوز از پنج شش ماه که این اجناس آمده در گمرکات و معطل است و همه روزه هم صاحبان آنها شکایت دارند و مورد احتیاج دولت و مملکت است استدعا دارم آقای وزیر امور خارجه جدید بفرمایند که زودتر این اجناس رد شود. عرض دیگر بنده راجع به ارزش و اسعار است که چندی است از آقای وزیر دارائی سؤالی کرده ام چون التفاتی نگرداند و جواب مرحمت نفرموده اند این است که بنده ورقه استیضاحی تهیه کرده ام و این صورت استیضاح را تقدیم مقام ریاست میکنم.

رئیس - آقای وزیر دارائی برای جواب این سؤال شما مخصوصاً امروز آمده اند و در اینصورت استیضاح شما مورد ندارد.

امیر تیمور کلالی - بنده و کیلم و همیشه میتوانم وزیر را استیضاح کنم و آقای وزیر دارائی مورد استیضاح بنده است چون این قضیه بضرر مملکت است و هر روز که بگذرد در نتیجه این عمل میلیونها ضربه مملکت وارد میشود.

رئیس - شما بدون اجازه صحبت میکنید.

امیر تیمور کلالی - حتماً باید استیضاح شود و بنده صرف نظر نمیکنم.

۴ - اقتراع شعب شش گانه

رئیس - شروع میشود باقتراع شعب - عده حاضر ۱۲۱ نفر به هر شعبه بیست نفر و شعبه یک یک نفر علاوه میشود (آقای هاشمی اقتراع نموده نتیجه بقرار ذیل حاصل شد)

شعبه اول - آقایان: حسین افشار - نوبخت - فریدونی - دکتر تاج بخش - طالش رحمت سمیمی - دکتر بهروری - ناهید - دکتر ادهم - محبر فرهمند - عزیزلی - اعتبار -

۵ - سؤال آقای دبستانی راجع به انحصار تجارت پنبه و جواب آقای وزیر دارائی

رئیس - آقای دبستانی سؤالی از آقای وزیر دارائی دارند. بفرمائید:

دبستانی - عرض کنم خاطر آقایان نمایندگان مسبق است که در ۱۳۰۹ قانونی از مجلس گذشت که دولت میتواند تجارت خارجی مملکت را اعم از صادرات و واردات انحصار کند. نسبت به تجارت داخلی و معاملات در داخله این قانون تصریحی ندارد و شامل معاملات داخلی نمیشود از طرفی هم در اصل ۲۳ قانون اساسی مصرح است که دولت هیچ شریکتی را نمیتواند با سرمایه های دولتی امتیاز بدهند مگر بتصویب مجلس شورای ملی. از اصل بیست و سوم قانون اساسی و قانونی که راجع به انحصارهای خارجی گذشته است چنین استفاده میشود که دولت در موقع لزوم میتواند تجارت خارجی مملکت را در دست داشته باشد و انحصار کند ولی نسبت به معاملات داخلی انحصار معنی ندارد و موضوعی ندارد و هر عملی که در این باب شده یا بشود نامشروع و حمله بر حقوق عمومی و تخطی و تجاوز از وظایف خواهد بود. عرض کنم این مسئله پنبه را که عرض کردم حالا بعرض آقایان میرسانم: عرض کنم در کرمان انحصار پنبه که شروع شد از خوش باوری که ما داشتیم تصور کردیم که دولت مقصودش ترویج زراعت است و میخواهد یک خدمتی بشکاوورزی بکند متأسفانه در طی عمل معلوم شد که این منظور نیست و مقصود دولت این است که میخواهد از کاسه یکانه کردن استفاده کند که کاملاً بر ضرر زراعت و مالکین و کشاورزان و تجار و کسبه و خرده فروش و از باب صنایع داخلی و دام پروری و از هر جهت مخالف مصالح ملی و منجر به اضحلال مردم و زراعت خواهد بود. امسال در اول سال که چهار ماه پیش از این وقتی که انحصار پنبه شروع شده است مردم پنبه ها و جوزقشان را بردماند تحویل داده اند و از طرف دیگر هنوز یک دانه پنبه دانه بدست کسی نرسیده و علتش هم این است که از طرفی مأمورین دولت میخواهند تمام منافع را خودشان ببرند و پنبه دانه را هم بقیمت گزاف

مقتضی - حبیب الله لاریجانی - شیرازی - فرشی - بیات - دبستانی - بهبهانی - معینی - مؤید ثابتی.

شعبه دوم - آقایان: هدایت الله پالیزی - کازرونیان - راهیم سمیمی - امیر ابراهیمی - اصفهانی - فروهر - یمین - سفندیاری - اقبال - دبستانی - ساکنیان - جهانشاهی - خواجه نوری - کامل ماگو - مشار - مرآت اسفندیاری - دکتر سنک - سلطانی - اوحدی - مقدم - گیو شاهپور.

شعبه سوم - آقایان: نقابت - دکتر غنی - منشور - نمازی - انوار - رفیعی - معتمد سنک - اکبر - هاشمی - پناهی - ملهراچی - دکتر جوان - مجیدی فیاض - جلیلی لقیوانی - جلانی - آزادی - اصفهانیان - اباب یزدی - شجاع.

شعبه چهارم - آقایان: روحی - حسن اسفندیاری - رافی - دشتی - طباطبائی - دکتر طاهری - دکتر ملک زاده - جرجانی - امیر تیمور کلالی - چایچی - پارسا ملایری - ثقة الاسلامی - گودرزیا - صفوی - حمزه تاش - دکتر قزل ایاغ - مشیر دوانی - خسروشاهی - یار احمدی.

شعبه پنجم - آقایان: اورنگ - دولتشاهی - مکرم افشار - دکتر ضیاء - دکتر نفیسی - مؤید احمدی - سزاوار - نیک پور - رهبری - منصف - طوسی - افخمی - ملک زاده - آملی - ناصری - صفاری - هدایت - دکتر سمیمی - فاطمی حریری - فرخ.

شعبه ششم - آقایان: دادور - شهسوئی - طباطبائی نائینی - ابراهیمی ریگی - مهدوی - موقر - شهابنک - ملک مدنی - اردبیلی - ازگانی - ذوالقدر - رضوی - مسعودی خراسانی - محمد ضیائی - مستشار - شاهرودی - مسعودی - عطاء الله پالیزی - امامی - فتوحی.

به شعبه اول اضافه میشود - آقایان: نصرتیان.

رئیس - آقایان شعب خودشانرا تشکیل خواهند داد و هیئت رئیسه شان را معین خواهند نمود و اعضاء کمیسیون عرایض و مبعکرات مخصوصاً کمیسیون عرایض را زودتر معین خواهند کرد که زودتر مشغول کار شوند.

بفروشند و از طرف دیگری ماشین هائی که کنتراست میکرده اند هر سال برای پاک کردن پنبه آن ها هم به همین طمع افتاده اند و بین دو دسته آزمند و حریص تمام حیوانات و گوسفند های کرمان که در اثر خشک سالی های متوالی آن ها هم پنبه شان از بین رفته بوده است این بقیه هم که باقی مانده دارند تلف میشوند. در مدت این سه ماهه بنده کرارا به آقای وزیر دارائی عرض کردم: تمام آنچه که باید عرض شود گفته ام آقایان نمایندگان دیگر کرمان هم کرارا گفته اند و جز وعده نتیجه دیگری بدست نیامده است. این بود سؤال بنده.

وزیر دارائی - اینکه نماینده محترم فرمودند که انحصار پنبه خلاف قانون است تصور می کنیم که اشتباه کرده باشند انحصار پنبه طبق قانون انحصار تجارت که مقرر می دارد هر موقعی دولت میتواند اجناسی را که مقتضی میدانند انحصار را اعلام کند و طبق تصویب نامه که صادر میشود میتواند عملی کند انحصار شده است و مدتی هم هست که این انحصار در جریان است تصویب نامه ای که بر طبق آن عمل شده تصویب نامه ۶ شهریور ۱۳۱۶ است که در آنجا انحصار صدور پنبه و انحصار های دیگری بدولت واگذار شده و از آن تاریخ عمل شده. در پائیز گذشته موقعی که کابینه فعلی سر کار آمد جزء برنامه خودش موضوع این انحصار های داخلی که بچه جو بیاید قرار داد و مطالعاتی به عمل آمد که چه نوع انحصار هائی بایستی لغو شود و چه انحصار هائی باقی بماند و در موضوع انحصار پنبه مطالعات عمیقی شد و نظری که دولت اتخاذ کرد این بود که از نقطه نظر مصالح کشور و مخصوصاً در این موقع که در تمام دنیا جنگ هست بایستی انحصار پنبه بماند دلالی هم که دارد این است که اگر انحصار پنبه برداشته شود نوع کالا پست میشود و باب بازار نخواهد بود و بزبان مملکت تمام میشود و بعلاوه رعایا وسائل ممکنه ندارند که بدون کمک دولت بتوانند پنبه کاری بکنند و نخواهند توانست و دولت هم مقدار زیادی مساعده بر عایا داده است و بایستی بتواند محصول آن ها را بهر دو بعد دوباره این مساعده را

بپردازد و از این جهات تشخیص داده شد که برداشتن انحصار پنبه خلاف مصالح کشور است و بایستی دولت این انحصار را باقی بگذارد بنا بر این عملی که شده از روی نهایت مطالعه و صلاح عموم بوده است البته ممکن است در ضمن اینکه صلاح عموم بوده است چند نفری هم متضرر شوند ولی البته صلاح عموم و صلاح کشور مقدم است. در موضوع تخم پنبه که میفرمایند در کرمان داده نشده ما در مرحله اول برای احتیاجات بذر کاری سال آینده لازم داریم و در درجه دوم مقداری از آنرا برای علوفه بر عایا واگذار می کنیم و یک تخفیف قیستی هم که مطابق صرفه رعایا است در کرمان و در سایر نقاط در قیمت پنبه تخم داده شده است و مازاد پنبه تخم که داشتیم بین رعایا تقسیم شده است

رئیس - آقای دبستانی توضیحی دارید؟
دبستانی - متأسفانه بیانات آقای وزیر دارائی بنده را قانع نکرد زیرا در يك قسمتی خلاف واقع است این مسئله انحصار را که فرمودند در قانون انحصار راجع به تجارت خارجی است نه داخلی این اولاً ثانیاً اینکه فرمودند مساعده بر عایا داده شده است رعایا تمام مساعده که گرفته اند پس داده اند هر کس مساعده گرفته چو زقه اش را تحویل دانه و زائدش را هم گرفته است این دوتا سوم این است عرض کنیم حضور مبارک که در پنبه دانه دادن شك دارید که نداده اند شما در این باب تصریح کنید که پنبه دانه داده اند به مردم (وزیر دارائی - بلی داده اند) خیر نداده اند بیست هزار خروار پنبه دانه بنده اطلاع داشتم که از سال گذشته موجود است پیشنهاد کردیم که این را بدهند به مردم اعتنا نکردند فروختند خرواری بیست تومان بیست و دو تومان و آنهم به مزایده بیک نفر که آنهم احتکار کرده که در موقع بقیعت گزاف بفروشد و پنبه دانه وقتیکه بنا شد خرواری بیست و دو تومان باشد نمیشود با آن گوسفندی که ده تومان قیمتش است آنرا آخر سال نگاه داشت این خرج بیش از اصل است باید پنبه دانه ازان باشد همان قسمی که بوده است علاوه بر این که میفرمایند برای کارخانه ها لازم است مگر مردم خودشان با

ببستند بکارخانه ها بفروشد یا پنبه ها را لازم دارند و میخواهند خارج کنند. عرض دیگرم این است که ایشان يك کار دیگر هم کرده اند در خوزستان هشت هزار تن نیشکر بود چون وسائل تصفیه اش را نداشتند با دست هم نمیخواستند تصفیه کنند آنها را مقرر داشتند که بدهند بگااو و گوسفند آنها شکر که غذای آدمی است در خوزستان بدام دادند و در کرمان پنبه دانه که غذای حیوانات است بسکسی نمیدهند يك مثلی بادم آمد که حجاج بن یوسف ثقفی در وقتیکه والی بن النهرین بود در اثر کشتارها و حبس هائی که کرده بود آدم کم شده بود و زراعت تخفیف پیدا کرده بود و خراج هم کم شده بود حکم داد که دیگر گاو نکشند این قتیبه مینویسد عجب مردی است این انسان بوسیله گاو زراعت میکند گاوها را محفوظ نگاه داشته ولی آدمها را قتل عام میکند حالا آقای وزیر دارائی هم نظر عالی وسیعی دارند در این باب که نیشکر دولت را می بخشند بگاوهای مردم آنهم گاوهای خوزستان چه اهمیتی دارد ولی در کرمان پنبه دانه مردم را بخودشان امید دهند...

رئیس - جواب را باید مختصر بگویند.
دبستانی - مختصر یعنی مفید هم باید باشد.
وزیر دارائی - راجع به مقدار پنبه دانه ای که در کرمان بر عایا داده شده بنده اطلاع کامل از مقدارش ندارم چون سؤال نماینده محترم امروز بمن رسید دیر روز فرستاده بودند بوزارت دارائی ولی تمام روز را بنده اینجا در کمیسیون بودم و امروز صبح هم فرصت نبود که تلگرافاً پیروم که چه مقدار پنبه دانه با آنجا داده شده است البته در يك جلسه دیگری صورت مقدار پنبه دانه ای که در کرمان داده شده است به عرض مجلس خواهم رسانید. راجع به نیشکر که در خوزستان بگاو داده شده است بنده هیچ اطلاع ندارم گمان میکنم آقای ناصری نماینده مجلس شورای ملی که از خوزستان شریف آورده اند میتوانند خودشان تکذیب این قضیه را بفرمایند.
جمعی از نمایندگان - دستور.

۶ - بیانات آقای محمد اخوندگر گانی راجع به املاك قسمت شمال
رئیس - آقای کر گانی.
محمد اخوندگر گانی - اولاً از آقایان معذرت میخواهم چون زبان بنده ترکی است نواقصی داشته باشد عفو فرمائید بنده با این لایحه بطور کلی مخالف نیستم اما بعضی نواقص دارد آنهم البته از حسن نظر و خوش بینی جناب آقای وزیر داد گستری میرتفع خواهد شد. بنده که میدانم دولت هیچ نظری ندارد املاك مردما با صاحبانش میدهد. مخصوصاً جناب آقای وزیر داد گستری معلوم است بنده در کمیسیون و در مجلس از اظهارات ایشان شنیدم که در دو خوب میدانم املاك را با صاحبانش میدهند. البته بعضی نواقصات هم باشد رفقای خود و نمایندگان محترم پیشنهاد کرده اند جناب آقای وزیر داد گستری هم موافقت خواهند فرمود. اصلاح میشود. اما يك چیزی هست که بنده عرض کرده دولت و نمایندگان محترم مجلس را مستحضر مینمایم چون بنده اهل آن محل هستم و وضعیت آنجا را خوب میدانم الان این لایحه مجلس آمده چهار ماه زیادتر شده الان هم موقع زراعت است باید پیش از زراعت قنوات را آباد کرده و پاك نمود و باید بعضی زمینها را هم آب بست در چله زمستان آب خورده تا اینکه در تابستان آب کمتر بختاج گردد. حال نگاه کنیم این کارها را که میکنند. صاحب ملک که دستش کوتاه و در دست خود ملک ندازد و رعیت و زارع هم بفکر این چیزها نیست و اگر هم در فکرش باشد پول و قوه ندارد گمان هم نمیکنم خود دولت این کارها را کرده باشد. لذا تأخیر ماندن این لایحه هم برای ملت و هم صاحبان املاك و هم برای دولت خسارت و ضرر خواهد شد. این املاك صدی پنجاه عایدایش کم خواهد شد لذا خواهش است و تمنی دارم از رفقای خودم این قانون زودتر تصویب شود بعد از تصویب شدن هم خواهش و تمنی دارم از آقای وزیر داد گستری فوری بهاور عجله این قانون را اجرا فرمایند و الا برای کشور فوق العاده ضرر متوجه خواهد گردید. عرض دیگری که دارم عرض کنم چون از رفقای خود در خارج و داخل مجلس بعضی صحبتها را میشنوم

آن صحبتها و خیالاتیکه دارند آقایان اشتباه میفرمایند چون بنده اهل آن محل هستم آقایان میشوند و بنده می بینم با چشم خود دیده ام . شنیدن کی بود مانند دیدن که آن اشتباه است . مخصوصاً در جلسه گذشته آقای اعتبارالدوله یکی از نمایندگان برجسته و رفقای ماست اظهار فرمودند املاک شمال آباد شده و قیمتش دو برابر شده مخارج و عایدات کشور در شمال خرج شده است این اظهارات فقط در ذهن آقای اعتبارالدوله نیستند رفقای دیگر هم این خیالات را دارند . اما لحن خیالات اشتباه است بلکه برعکس میباشد عایدات شمال کشور در جاهای دیگر خرج شده است بنده این عرایض که عرض مینمایم با دلایل و مدارک ثابت میکنم (نفاة الاسلامی - مدارک کتان چینیست) عرض میکنم اولاً ما املاکی که بصاحبش بدهیم آن املاک از اولش خرابتر شده است آقایان خیال میکنند آباد شده نه خرابتر شده است آبادی املاک مرعی میخواند و آباد کردن ملک داسوز و صاحب میخواند این املاک اعلیحضرت سابق بدست چند نفر اشخاص بوده اند یکی اسمش رئیس املاک و دیگری رئیس بخش وسومی مباشر آنها کارشان چه بوده فقط ظاهر سازی و شلاق زدن رعیت و از طرف دیگر پر کردن چپ خودشان بوده است آنها فکر آباد کردن ملک و پاک نمودن قنوات بوده سال بسال بلکه ماه بماه این املاک خرابتر شده مثلاً یک ملک ۱۳۱۴ صد جریب نساق داشته فعلاً شصت الی هفتاد عمل میآورد صدی چهارم الی صدی سی کم شده است با این وصف رئیس املاکهای بیرحم خودشان را با اعلیحضرت خوب و خوشنما نشان بدهند و پیش او مقرب باشند و همیشه سر کار باشند و استفاده خوب بکنند با این ملاحظه صدی بیست بلکه علاوه بر مالکانه از رعیت بیچاره میگردند یکی از دلایل عرض بنده آنست خود دولت ملک خالصه و مستأجر در گرگان داشته مستأجر با جان و دل کار میکرد و زحمت میکشیدند عایداتش زیاد کرده که منفعت خودش زیاد باشد چندی پیش بنده مباشران خالصه را که منزل بنده آمدند دیدم ز او سؤال کردم که عایدات خالصه چقدر و چه مقدار

است اظهار کرد خیلی خراب شده صدی چهارم از اول کمتر شده . دلیل هم این است دولت ۱۳۱۲ و ۱۰ را ملاحظه فرمایند و امسال خود زمین را هم مساحت کنند آنوقت معلوم خواهد شد چه مقدار کم شده است . اما در دفتر اعلیحضرت زیاد است . از روی دفتر عرض نکرده حقیقت را عرض مینمایم . دفتر اعلیحضرت را رئیس املاکهای ظالم دروغی زیاد کرده اند و پدر رعیت بیچاره را در آوردند . بنده سؤال کردم کلیه اینطور میباشد یا فقط خالصه گفتند کلیه اینطور است . یکی آقای مهدوی رفیق خودم ملکی دارد با ما همسایه است بنده از املاک ایشان شخصاً خوب اطلاع دارم بکماه پیش تحقیق کردم نساق املاک ایشان صدی چهارم کم شده . غیر از اینها هم بنده کاملاً اطلاع دارم صد در صد دیده و میدانم همینطور است . هر نساقی صدی چهارم کم شده است . خلاصه عرض بنده این است املاک مزروعه خرابتر شده و آباد نشده است . حال آمدیم عرض کنیم با آباد شدن شمال کشور چه آبادی دارد . راهها درست شده است و کارخانه ها دایر گردیده و قصرها ساخته شده است بعضی جاهای کل کارها دارد . اولاً که صاحبان املاک با آن قصر و کارخانه ها ادعا ندارند و اگر بدهیم هم نمیگیرند و ثانیاً اگر ما نمایندگان ملت و دولت قضاوت نمائیم آن قصرها و کارخانه ها مال ملت و رعیت بیچاره طرف شمال است کلیه عملیه های آن کارخانه ها و قصرها بدون یک دیناری مجازاً اسمش را گذاشتند بیگاری مفت بدون مزد کار کردند . این کارخانه و قصرهای شمال با خون جگر رعایای شمال درست شده است چوبش و آجرش را رعایای بیچاره بیگاری کرده اند . علاوه از بعضی اشخاصیکه آبرومند بوده و بیگاری نمیگردند با آنها گفتند که شما بیگاری نمیکنید باید پول بدهید . والا زیر شلاق پوست شما را میکنیم آن بیچاره شخص آبرومند چکار بکند لا علاج پول داده جانش خلاص مینمود بعد از چهار و پنج روز هم مثل سابق باید پول بدهند بنده که خوب اطلاع دارم در حوزه گرگان علی آباد کتول و گنبدکوس کارخانه پنبه بنا کرده از عملیات و وضعیات آن کاملاً اطلاع

دارم همینطوریکه عرض کردم همان است فقط میدانم رئیس بخش ها بیرحم برای همان عیالگی کارخانه دو نفر را زیر شلاق کشتیاند بعد از آن رئیس بخش هم بیرحم است ادارات دیگر ما هم همینطور است آقایان میروند و میگویند که این جنازه کشته شده و مرض قلبی داشته اند و تصدیق میکنند و اجازه دفن را میدهند . آقایان این عرایضی که عرض میکنم یکی و دوتا نیست بلکه زیاد است و از گفتن زبان و نوشتن قلم عاجز است ظلمی که طرف شمال ایران دیده و کشیده بی نهایت است خلاصه عرایض را خاتمه بدهم و مزاحم آقایان زیادتر از اینها نشوم فقط خواهش و تمنی دارم از رفقای خود و جناب آقای وزیر دادگستری این است که طرف شمال کشور قابل ترحم و قابل توجه است ماها همه یک برادر و هموطن هستیم باید یکدیگر را ملاحظه کنیم یک عرضی که داشتم و در بالا عرض کردم عایدات طرف شمال در جای دیگر کشور خرج شده است آنست ملاحظه فرمائید . این مالکانه عایدات شمال در ظرف ده یا زده سال کجا رفته و در کجا خرج شده است باید بدانیم بنده که میدانم قصرهای متعدد در تهران و جاهای دیگر ساخته شده این هشتاد میلیون تومان بدولت داده شده است عایدات کجاست این اعلیحضرت جوانمرد محبوب ما این پولها را اعطای میفرمایند کلیه عایدات شمال است و عایدات شمال را بمحل های دیگر کشور خرج کرده اند باز هم مجدداً استدعا دارم و خواهش و تمنی مینمایم اهالی کشور قابل ترحم و قابل توجه است .

وزیر دادگستری - فرمایشات نماینده محترم را بنده بادقت گوش دادم یک قسمت از بیانات ایشان هم صحیح بود و بنده هم اطلاع دارم که بعضی جاها هم خراب شده است ولی منظور آقای اعتبار بطور کلی بود که آنها هم بجای خودش صحیح است در هر حال مقصود ایشان در ضمن این لایحه تأمین شده و دولت هم کوشش دارد که هر چه زودتر منظور ایشان را انجام بدهند .

[۷ - بقیه شور اول لایحه املاک و اجاری]

رئیس - راجع بماده چهاردهم مقدار زیادی پیشنهاد

رسیده است که اینها رجوع میشود بکمسیون . ماده پانزدهم قرائت میشود :

ماده ۱۵ - در کلیه مواردی که ملک بفروشنده رد میشود فروشنده باید بهای دریافتی را بدولت مسترد دارد و رد ملک باو مو کول پرداخت مبلغ دریافتی میباشد در مواردی هم که تفاوت قیمت ملک بفروشنده پرداخت میشود وجهی که قبلاً از باب قیمت پرداخت شده است احتساب خواهد شد در صورتیکه معلوم شود فروشنده ملک حق انتقال نداشته ملک با رعایت شرایط مقرر در ماده ۱۴ راجع بساخته مان مهم و تغییرات اساسی بمصرف حین انتقال مسترد و حکم بدریافت بهای پرداختی از فروشنده صادر خواهد شد .

تبصره - مقصود از تصرف بعنوان مالکیت است یا وقفیت خواه بدون واسطه باشد و خواه بواسطه مستأجر و مباشر و امثال آن .

رئیس - آقای انوار

انوار - بنده در اینجا یک پیشنهادی عرض کرده بودم پیشنهادم این بود که الان میآیم پشت تریبون عرض میکنم ... چند نفر از نمایندگان - عده کافی نیست

انوار - پس چرا خواندید .

طوسی - آنوقت عده برای مذاکره کافی بود . (بعد از چند دقیقه) بفرمائید کافی شد .

انوار - الحمدلله . در اینجا مینویسد در کلیه مواردی که ملک بفروشنده رد میشود فروشنده باید بهای دریافتی را بدولت مسترد دارد و رد ملک باو مو کول به پرداخت مبلغ دریافتی میباشد در کمسیون هم در این باب خیلی صحبت شد گمان میکنم آقای وزیر دادگستری هم در نظر داشته باشند این مالکی که حالا بعد از مدتی ده سال پانزده سال کمتر یا بیشتر حالا موفق شد خدا خواسته است بتوجه این قانون و رسیدگی این هیئت این ملک بدستش بیاید این پول نقد ندارد مسلماً ندارد در آنجا ما در نظر گرفته بودیم که مطابق همانجوری که دولت خالصه را میفروشد و اقساطی باشد اعتباری باشد رهنی باشد یا بانک رهنی اعتبار بدهد و دولت موافقت

کند مینویسد ملک را بر گرداندن مو کول باین است که پول را نقداً بدهند این بیچاره از کجا بیاورد باید فکر کرد. بنده پیشنهاد کرده ام مطابق ترتیب فروش خالصه پنج ساله باشد اما حالا باز در نظر گرفتیم که در فروش خالصه کسانی که خودشان را مهیا میکنند برای خریدن خالصه یقیناً دارای یک پول و اعتباری هستند ولی کسانی که ده سال پانزده سال ملک در دستشان نبوده است آن اعتبار خرید خالصه را ندارند یک فکری برای آنها بکنید که بتوانند این پول را متدرجاً بدهند نه اینکه بنویسیم مو کول است باینکه پول نقد بدهند یقیناً نمیتوانند بدهند بنده پیشنهادی کرده ام که آقای وزیر هم در نظر بگیرند یک چیزی را که عملی باشد و بتوانند از عهده دادش بر آیند.

وزیر دادگستری - در این باب در کمیسیون هم مذاکرات لازم بعمل آمد و اصلاح شد و خیال میکنم در چاپ اشتباه شده است در کمیسیون اینطور اصلاح شد که باید بهای دریافتی را منتهی در ظرف یکسال با فرغ بدولت بپردازد و باین ترتیب هم آن منظور آقای انوار تأمین میشود و هم برای پیشرفت کار بهتر است و البته با بودن وسائل برای اینکه بتواند بعد از اینکه ملک دستش آمد فراهم بکنند این بنظر بنده راه خوبی است.

رئیس - پیشنهادها قرائت میشود.

پیشنهاد میکنم در ماده پانزدهم در سطر سوم بعد از کلمه دریافتی میباشد اضافه شود مطابق اقساط فروش خالصجات. انوار

پیشنهاد مینمایم دو سطر اول ماده پانزده بطریق ذیل اصلاح شود.

در کلیه موارد ملک بفروشنده رد میشود و فروشنده باید بهای دریافتی را بدولت مسترد دارد و رد ملک با او مو کول بپرداخت مبلغ دریافتی است مگر اینکه فروشنده در حین صدور حکم استرداد قادر بتأدیه بهای دریافتی نباشد که در این صورت ملک بفروشنده مسترد و برای دریافت بها باقید وثیقه ماندن ملک مهلتی که کمتر از شش ماه و بیش از یکسال نباشد بناو

مهلت داده میشود. بهبهانی.
رئیس - ماده شانزدهم:

ماده ۱۶ - رأی هیئت با طرف دعوی ابلاغ میشود و قابل اعتراض نیست فقط از تاریخ ابلاغ ناده روز با رعایت مسافت قابل تجدید نظر خواهد بود. برای مسافت از قرار هرسی و شش کیلومتر یک روز اضافه شده و برای کسر آن هم یک روز تمام منظور میشود. روز ابلاغ و روز تقدیم درخواست تجدید نظر حساب نخواهد شد.

رئیس - ماده هفدهم:

ماده ۱۷ - تجدید نظر در هیئتی بعمل میآید مرکب از پنج نفر که بترتیب انتخاب رئیس و کارمندان اصلی و جانشین و رسیدگی و صدور رأی و حضور نماینده وزارت دارائی بنحوی است که در مورد هیئت نخستین ذکر شده است.

وزیر دادگستری - (بترتیب) درست نیست که ترتیب انتخاب رئیس الی آخر حرف (باء) زیادی است.

رئیس - پیشنهادی رسیده است قرائت میشود.

پیشنهاد میکنم تجدید نظر در هیئتی بعمل میآید مرکب از پنج نفر که ترتیب انتخاب رئیس و کارمندان اصلی معین خواهد شد و حضور نماینده وزارت دارائی بنحوی است که در مورد هیئت نخستین ذکر شده است.

رئیس - ماده هیجدهم:

ماده ۱۸ - آراء هیئت تجدید نظر قطعی است و بموقع اجرا گذارده میشود همچنین است احکام هیئت نخستین که در مدت قانونی نسبت بآن درخواست تجدید نظر نشده باشد.

رئیس - ماده نوزدهم:

ماده ۱۹ - در مواردی که بموجب حکم قطعی این هیئتها ملک بتصرف شاکی داده میشود هر گاه قبل از تصرف اعلیحضرت شاه سابق سند مالکیت بنام شاکی یا ایادی قبل از او صادر شده باشد و یا جریان ثبت بنام شاکی یا ایادی قبل از او پایان یافته و مدت اعتراض آن گذشته باشد ملک مطابق مقررات ثبت بنام صاحب حق در دفتر املاک ثبت خواهد شد و سند مالکیت اعلیحضرت شاه سابق باطل میشود

و در غیر این دو صورت چنانچه سند مالکیتی بنام اعلیحضرت شاه سابق صادر شده باشد ابطال و کسی که حکم این هیئت بنفع او صادر شده است طبق مقررات درخواست ثبت خواهد نمود و مطابق قواعد عمومی با او رفتار خواهد شد. بدون درخواست ثبت نیز اشخاص میتوانند اگر حقی بر یکدیگر داشته باشند نسبت باین املاک یا وجهی که دولت در عوض این املاک پرداخته است در دادگاهها طبق مقررات عمومی اقامه دعوی نمایند.

رئیس - آقای طباطبائی:

محمد طباطبائی - نظر کوچکی که بنده در این ماده دارم این است که چند جا تکرار شده است که سند مالکیت شاه سابق ابطال خواهد شد اولاً از نظر مجلس و کمیسیون دوسه دفعه تکرار کردن اسناد مالکیت اینها خودش صحیح نیست و باطل است و قتیکه املاک غصب بود اسنادش هم مثل خودش است چیزی که بود و عرضی که بنده داشتم این بود که فرمول دولت این است که املاک را شاه سابق انتقال داده اند با اعلیحضرت فعلی ایشان هم بر حسب فرمانی که صادر شده است این املاک را منتقل کرده اند بدولت و سندی برای شاه سابق باقی نمی ماند که باطلش کنند این املاک الان متعلق بدولت است و اسناد هم اگر هست بر فرض اینکه اسنادی باشد در دست دولت است و مربوط بدولت است این است که بنظر بنده این ماده احتیاج باصلاح دارد یا توضیحی باید داده شود.

وزیر دادگستری - خیلی خوب شد که نماینده محترم این مطلب را تذکر دادند برای اینکه سوء تفاهم برای دیگران هم ممکن است باشد و باید رفع شود البته مطالبی هست که شاید معناً باطل است و لیکن از نظر حقوقی او را نمیشود باطل گفت سند ثبتی که مطابق مقررات قانون تنظیم شده مادام که قانونی نباید که او را باطل کند نمیشود او را باطل حساب کرد و این در نظر ایشان یا دیگری ممکن است باطل شناخته شود ولی این کافی نیست باید از یک محل صلاحیتداری که حق ابطال را داشته باشد حکمی در این باب صادر شود و چون

مطابق قانون ثبت اسناد مالکیت بهیچوجه قابل ابطال نیست مگر قانونی آنرا باطل کند باین جهت قانون لازم است راست است. املاک منتقل شده ولیکن تغییری در این اسناد داده نشده و دولت هم نخواسته است تغییری بدهد برای اینکه اشخاص ذی حق در این املاک ممکن است باشد و باید بآنها مسترد شود وقتی که آن املاک بآنها مسترد شد سندش بنام آنها باید صادر شود پس این اسنادی که سند مالکیت اینجا سابقاً صادر شده مادامیکه بوسیله قانون از اعتبار نیفتد باعتبار خودش باقی است باین جهت در ماده لازم است ذکر این قسمت (برای الغاء این اسناد) بشود.

رئیس - آقای انوار.

انوار - بنده از آقای وزیر دادگستری تعجب میکنم از اینکه شاه سابق بعد از اینکه دراصفهان در محضر رسمی این املاک را انتقال داد بشاه فعلی و شاه آمد انتقال داد بدولت حالا میفرمائید این اسناد اعتبار دارد یا بستی تکلیف آن معلوم شود این انتقال را آوردند در مجلس و چون آقای نخست وزیر ناخوش بودند آقای وزیر عدلیه آوردند در مجلس و مجلس این را قانونی تلقی کرد و این ورقه هائیکه صادر شده بعد از آن مصالحه اعتبار ندارد.

وزیر دادگستری - بنده انتقال را تصدیق کردم که واقع شده صحبت سر ابطال اسناد مالکیت است ابطال اسناد مالکیت را اگر شما آنها را منتقل بدولت بدانید دولت نخواست تصرفی در این املاک کرده باشد مادام که حقوق افرادی که دعاوی نسبت باین املاک دارند معلوم نشده باشد و تا آن اسناد باطل نشده باشد قانوناً بقوت خودش باقی است پس طبیعی است که آنچه مال مردم است باید اوراق آنها از اعتبار بیفتد و آنچه دست دولت باقی ماند بموجب این انتقال نامه متعلق بدولت میشود.

رئیس - آقای طوسی.

طوسی - بنده برای تثبیت مستدعیات قلبیم در اینجا باز عرض میکنم و پیشنهاد میکنم باهمان وسائل و باهمان اسباب کاری که اعلیحضرت شاه سابق یک املاکی را متصرف گردانده

یک و ابستگان و منتسبین هم اینکار را کرده اند باینجهت بنده در اینجا پیشنهاد کرده ام که بعد از جمله شاه سابق اضافه شود و ابستگان و منتسبین

وزیر دادگستری - بفرستید بکمیسون .

رئیس - ابدأ هیچک از منتسبین شاه سابق املاکی نخریده اند و اینهم اشتباهی است که در میان مردم رایج است و ابدأ صورت وقوع ندارد . ماده بیستم .

ماده ۲۰ - دوره تصرفات اعلیحضرت پادشاه سابق و تصرفات بعد از ایشان تا موقع صدور رأی قطعی این هیئت ها جزء مدت مرور زمان راجع بدعاوی محسوب نمیشود .

رئیس - ماده ۲۱ :

ماده ۲۱ - اگر نتیجه حکم به نفع دولت باشد سند مالکیت اعلیحضرت شاه سابق بنام دولت تبدیل خواهد شد .
رئیس - آقای انوار .

انوار - بنده باز تعقیب میکنم حرف خودم را وقتی که بنا شد ملک از طرف هیئت رسیدگی برفع آن کس که ملکش گرفته شده تصدیق شود دیگر صدور سند مالکیت بنام دولت معنی ندارد که بگوئیم چیزی که باسم شاه سابق بوده است بعد از آن ورقه صافی که در اسفهان تنظیم شده است معنی ندارد دیگر چرا تکرار کنیم . بکلی این اسناد باطل است چرا تأیید میکنید .

وزیر دادگستری - پیشنهاد کنید که در کمیسون

مطالعه میشود .

رئیس - آقای طباطبائی .

طباطبائی - بنده عرض زیادی ندارم خواستم عرض کنم با وجود ماده اول و ششم و چهاردهم این دو سه ماده تکرار شده و زائد است .

وزیر دادگستری - پیشنهاد بفرمائید در کمیسون صحبت میشود .

رئیس - ماده ۲۲ .

ماده ۲۲ - دعاوی مشمول شق (الف) و (ب) ماده ۱۴ از هزینه دادرسی در این هیئتها معاف بوده ولی چنانچه

پس از رسیدگی تشخیص شود که شکایت وارد نبوده است پرداخت هزینه دادرسی محکوم خواهند شد هزینه دادرسی در مرحله بدوی نیم درصد بهای خواسته است که در موقع تقدیم دادخواست باید داده شود و در مرحله تجدید نظر یک درصد از مبلغی است که نسبت بآن تجدید نظر خواسته شده و در موقع تقدیم شکایت نامه باید داده شود و در مرحله تجدید نظر یک درصد از مبلغی است که نسبت بآن تجدید نظر خواسته شده و باید در موقع تقدیم درخواست تجدید نظر پرداخته شود .

رئیس - آقای حمزه تاش .

حمزه تاش - این عبارت تکرار شده درست دقت بفرمائید نوشته نسبت بآن تجدید نظر خواسته شده در موقع تقدیم شکایت نامه باید داده شود و جمله دیگری نیز در آخر در مرحله تجدید نظر مذکور شده که بنظر بنده زائد است .

وزیر دادگستری - در چاپ اشتباه شده در کمیسون درست میشود .

رئیس - ماده ۲۳ .

ماده ۲۳ - کسیکه بتواند هزینه رسیدگی را در مرحله بدوی یا تجدید نظر نقداً بپردازد میتواند تقاضای مهلت یا دعوی اعسار نمایند در صورت درخواست مهلت باید ضامن معتبر معرفی نمایند که تا موقع صدور حکم قطعی هزینه رسیدگی را پرداخت کند و در این حال مهلت داده خواهد شد اما در صورت دعوی اعسار از طرف هیئت بدوی فوراً با حضور نماینده وزارت دارائی رسیدگی بعمل آمده و رأی شایسته صادر میشود . رأی مزبور در صورتیکه مبنی بر تصدیق اعسار باشد قطعی و اگر بر رد آن باشد در ظرف مدت ده روز پس از ابلاغ با رعایت مسامت قانونی قابل شکایت در هیئت تجدید نظر خواهد بود . اعسار از هزینه مرحله تجدید نظر بایستی در ظرف ده روز از تاریخ ابلاغ حکم بدوی به هیئت رسیدگی نخستین تقدیم شود تا مطابق این ماده مورد رسیدگی واقع گردد .

وزیر دادگستری - یک اشتباهی است امنا میکنم

اصلاح شود و در کمیسونهم مذاکره شده در آن قسمت که نوشته شده باید ضامن معتبر معرفی نماید تا موقع صدور حکم قطعیت گفتند برای اینکه تسهیلی برای شکایت کنندگان باشد تا یک ماه پس از صدور حکم قطعی هزینه رسیدگی را پرداخت نمایند در کمیسون اینطور اصلاح شد .

رئیس - آقای طباطبائی .

طباطبائی - اینجا هم بنظر بنده اگر توجه بفرمائید یک تسهیل و ارفاقی برای شکایت کنندگان قائل شویم بهتر است و آن این است که اشخاصی که میانند و شکایت می کنند اگر هزینه رسیدگی را نداشته باشند گفته شده است که دعوی اعسار کنند دعوی اعسار را کجا باید بکنند این هیئت رسیدگی که نمیتوانند بنده خیال کردم باید برود محکمه و آن تشریفات طولانی را سیر کنند و بنده معتقد نیستم که باین ترتیب باشد زیرا کسی که ملکش را از دست داده و چندین سال هم مقید بوده و دچار بدبختی و مشکلات بوده حالا او را مکلف کنند برود اعسارش را ثابت کنند بنظر بنده از لحاظ حال شاکی و ارفاق مالک یکی از دلایل اعسار این باشد که کلاتری ها تصدیق کنند که این چیزی ندارد چون فرمودند این هیئت اینجا تصریح شده که محکمه نیست اگر اینطور است چطور بدلائل اعسار رسیدگی می کند و این از مختصات محاکم دادگستری است که آن محاکم اینکار را می کنند این هیئت سه نفری یا پنج نفری که اینکار را انجام میدهد با نظر میانجگیری و کد خدامنش دیگراینها محکمه نیستند که بدعوی اعسار رسیدگی کنند و حکم برای معسر بودن کسی صادر کنند بنظر بنده کافی است که اگر چنانچه شاکی وقتی توانایی پرداخت هزینه را نداشته باشد بکلاتری مربوطه مراجعه کند و تصدیق بی بضاعتی خودش را از آنجا صادر کند و این یک ارفاقی است .

وزیر دادگستری - افسوس که وقت دیر است و دقت هم خسته شده است و این قسمت از عبارت از نظر می گذرد و الا در همین ماده اگر توجه شود گفته شده اعسار از هزینه

مرحله تجدید نظر بایستی در ظرف ده روز از تاریخ ابلاغ حکم به هیئت رسیدگی نخستین تقدیم شود تا مطابق این ماده مورد رسیدگی واقع گردد پس مرجع اینجا معین است راجع به اینکه این هیئت صلاحیت دارد یا نه و فرمودند که این هیئت دادگاه نیست و این امر از مختصات صلاحیت دادگاهها است و البته این کلی که فرمودند صحیح است مادام که قانون اختیاری به هیئتی نداده و رسیدگی باعسار و این صلاحیت ها داده نشده باشد البته حق ندارند ولی وقتی که باین هیئت اختیارات داده میشود که در حدود این قانون صلاحیت دارد که باعسار رسیدگی کند البته میتواند رسیدگی نمایند و بهترین راه حل هم این است که این هیئت صلاحیت داشته باشد که رسیدگی کنند چرا ؟ برای اینکه اگر اینکار را نمیگردیم اسباب زحمت میشد برای اشخاص که باستی ترمیم عادی در دادگاهها یا جای دیگر بروند و مطابق جریان عادی مدتی اینطرف و آنطرف صرف وقت کنند و اسباب زحمت مردم و خسارت مالی برای آن ها فراهم میشد باین جهت به این هیئت صلاحیت داده شد که خودشان به اعسار رسیدگی کنند و پس از ثبوت ترتیب اثر بدهند . اما اینکه فرمودند کلاتری ها تصدیق کنند از خودشان میبرسم انصافاً این هیئت بیشتر صلاحیت دارد که رسیدگی باعسار کند یا کلاتری ها کلاتری ها که وقت و مجال زیادی ندارند و ممکن است مواردی هم پیش بیاید که اعسار موافق حق تقاضا نشده باشد در صورتیکه این هیئت بهتر میتواند هم تسبیق کنند و هم تشخیص مطلب را بدهند و اما راجع باینکه خوب است ارفاق شود این ماده از لحاظ ارفاق و تسهیل کار وضع شده و این اختیارات برای همین داده میشود و اینجا گفته شده اشخاصی که معسر باشند و شاق باشد دعوی اعسار کنند اینجا ما تنها فقط اعسار را در نظر نگرفته ایم که اگر مهلت هم بخواهند بآنها داده شود پس دو راه باز است هم میتواند دعوی اعسار کند و هم تقاضای مهلت نماید از این هیئت و مهلتی هم میتواند بگیرد و یکی از این دو راه میتواند بمقصود برسد .

بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است .

رئیس - پیشنهاد خوانده میشود .
(اینطور خوانده شد)

پیشنهاد میکنم راجع به هزینه دادرسی عبارت تا یک ماه بعد از قطعیت حکم به عبارت تا یک ماه بعد از اجرای حکم تبدیل شود . نقابت .

رئیس - ماده ۲۴ .

ماده ۲۴ - ترتیب جریان شکایت در دفتر و رسیدگی هیئت های نخستین و تجدید نظر و جلب سوم کس و تعیین کار شناس و ارزیاب و احضار اشخاص و ابلاغ بر کجا و صدور رأی و اجرای آن و غیره در آئین نامه مخصوصی که وزارت دادگستری با رعایت کمال سادگی و سرعت رسیدگی تنظیم خواهد معین میشود .

رئیس - آقای انوار .

انوار - میخواستم از آقای وزیر دادگستری سؤال کنم اگر این اشخاصی که املاک در دست آنها سابقاً بوده است و حالا این هیئت رسیدگی میکند اگر شکایت جنبه و جنایتی داشته باشند آیا میتوانند باین هیئت بکنند یا نه ؟ بنظر من ... اگر بتوانند و ما با آنها حق بدهیم که این هیئت هم حق رسیدگی در این باب داشته باشند ضرری ندارد .

وزیر دادگستری - بنده تمنی میکنم که این راهها را باز نکنند برای اینکه مقصود آقایان مخصوصاً آقای انوار این است که زودتر این املاک بدست صاحبانش رسیده و اسباب آسایش آنها فراهم شود و هر چه زودتر نتیجه گرفته شود و اگر بنا شود این هیئت ها صلاحیت رسیدگی بطور جنبه و جنایت هم داشته باشند گذشته از اینکه در آن باب نتیجه که مطابق منظور است گرفته نمی شود اسباب اشکال و زحمت برای مردمی که منتظرند بحق خودشان برسند فراهم میگردد .

رئیس - آقای نقابت .

نقابت - بنده معتقدم که آئین نامه را وزارت دادگستری صرف نظر فرمایند چون در عمل ما یک تجارب بدی در آئین نامه ها داریم آئین نامه طرز اجرای قانون است که

تصویب شده است ولی اکثراً آئین نامه ها یک مقررات جدیدی را وضع میکنند که در معنی و مفاد قانون تغییر میدهد بعقیده بنده چون نظر این است که با کمال سرعت این رسیدگی شود دو سه ماده دیگر هم در طرز رسیدگی و اجرا در کمیسیون اضافه شود که دیگر محتاج آئین نامه نباشد زیرا یک مدتی وقت دولت صرف میشود که آئین نامه بنویسند و شاید هم از لحاظ اصل بیطرفی مصلحت این باشد چون دولت الان متصرف است و دعوی بر علیه دولت اقامه میشود و بعدعی علیه اجزه داده میشود که آئین نامه تنظیم کند اصولاً چندان مقتضی نیست و البته موافقت خواهند فرمود چند ماده هم اضافه شود و از آئین نامه صرف نظر کنند .

رئیس - آقای اوحدی .

اوحدی - بنده موافقتم با این لایحه از نقطه نظر اینست که دولت را کاملاً موافق می بینم باینکه حاضر است حق ذی حق را باو برگرداند از این جهت من هیچوقت در اطراف این قانون یک کلمه هم صحبت نکردم ولی حالا تعجب میکنم که رفیق محترم من آقای نقابت با اینکه از همه جریان دناوری اعم از جزائی و حقوقی مستحضر هستند میخواهند طرز رسیدگی را که قائم مقام آئین نامه رسیدگی بدعاوی است در قانون وارد بکنند و بگویند موادی ضمیمه شود در صورتی که میدانید آن علیه حده و این علیه حده است (نقابت - شما که پیش از من اجازه خواستید) مگر من در میان حرف شما و سایرین حرف زدم ؟ (نقابت - قبل از من اجازه گرفتید مقصود دیگری داشتید چه میدانستید من چه میخواهم بگویم ؟) در اینجا طرز رسیدگی مخصوصی را وزارت دادگستری در نظر گرفته است که تأیید میکند نظریه او را در موقع احقاق حق مردم و میخواهد موکول نکند بمواد اصول محاکمات حقوقی که سه ده روز برای احضار و نمیدانم برای هر شش فرسخ مسافت یک روز و برای ابلاغ پانزده روز و نمیکند این موجبات را فراهم کنند میگوید برای آمدن هم چهار ساعت کافی است صبح اظهارش میکنند عصر حاضر میشود برای این است که میخواهد یک همچو چیزی بنویسد

حالا ما بهش بگوئیم نویس و موکول بکنیم به آئین دادرسی مدنی بنده مخالف با این نظر هستم .

رئیس - آقای دلوسی .

دلوسی - بنده معتقد هستم اگر آقایان موافقت فرمایند این آئین نامه را در همین کمیسیون دادگستری بگذرانند برای اینکه هم کمیسیون حاضر است که زودتر انجام وظایفش را بکند و هم از بعضی محاطیر راحت خواهند شد .

وزیر دادگستری - پیشنهاد کنید .

دلوسی - پیشنهاد هم کرده ام تقدیم میکنم .

رئیس - ماده بیست و پنجم قرائت میشود .

ماده ۲۵ - وزارت دارائی بودجه هیئت های بدوی و تجدید نظر مذکور در این قانون و همچنین بودجه دادگاه تجدید نظر دیوان کیفر مذکور در ماده ۵ قانون مصوب ۲۴ مهر ماه ۱۳۲۰ اعم از حقوق کارمندان و سایر هزینه آنها را از سرفه جوئی بودجه کل کشور بنا بر پیشنهاد وزارت دادگستری خواهد پرداخت .

رئیس - آقای بهبهانی .

بهبهانی - بنده در این ماده عرضی ندارم .

رئیس - آقای طباطبائی .

طباطبائی - در عین اینکه ما احقاق حق میکنیم در این ماده بنظر بنده یک حقی بزرگتر از تمام این حقوق مفروضه از بین میرود و تضییع میکنیم و آن عبارت است از تحمیل بر بودجه کشور و هزینه این رسیدگی را بموجب این ماده وزارت دارائی خواهد پرداخت . مجلس از کجا است ؟ می نویسد از سرفه جوئی بودجه کل کشور . برای چه آقا ؟ بودجه کشور مگر چکار کرده ؟ خود آقایان در همین چند جلسه که صحبت شد فرمودند بودجه کشور را بردند در غالب این املاک مقصوبه مصرف کرده اند صرف ساختمان کرده اند صرف عمران و آبادی این املاک کرده اند حالا اگر موقع نباشد که باین حساب هم برسیم و بفهمیم که اگر این پولها واقماً مربوط به بودجه بوده است از مال غبری بوده است کجا رفته است مسئولش

کی بوده است حالا دست آخر هم مردم از بودجه عمومی مخارجش را بدهند ؟ به بودجه عمومی کشور چه مربوط است ؟ آقا یک کسی آمده یک املاکی را و یک اموالی را غصب کرده حالا هم شمت میخواهد پس بدهید این وسط بودجه عمومی کشور چه تقصیری کرده ؟ (مهمه نمایندگان) شما رسیدگی میکنید یک مخارجی هم البته دارد این را یا از اموال منقول و یا غیر منقول (همین ها که نبود باز هم باقی خواهد بود) متعلق بشاه سابق که حالا متعلق باعلیه حضرت فعلی است و در اختیار دولت است یا از آن محل بدهید یا از مالکین عمده (بعضی از نمایندگان - پیشنهاد

فرمائید آقا) آقا عجله نفرمائید هی پیشنهاد فرمائید پیشنهاد فرمائید ! پس برای چه آمده اید اینجا ؟ ممکن است همه این صحبتها را بنویسید بدهید بکمیسیون ! شما عجله دارید ممکن است زودتر تشریف ببرید آقا . عرض کنم آقا اینجا اسم برده شد آقا این بدبخت هائی که هستی شانرا از دست داده اند دو طبقه هستند یکی باصلاح خرده مالکها و بدبختها که تنگدست هستند و البته اینها را نه هزینه باید گرفت و حتی باید یک چیزی هم با آنها داد برای اینکه با هستی شان بازی کرده اند یک دسته دیگر مالکیتی هستند که دارای ده بارچه بیست بارچه سی بارچه ملک یک نصابه دو قصبه املاک هستند مجلس را خود دولت بمرور از آنها تأمین کند دیگر از بنده نرسید که چه کنیم از بنده همینقدر پرسید که بودجه کشور آن هم بودجه ناتوان کشور این تعویلات را حالا نکنید دیگر .

رئیس - آقای بهبهانی .

بهبهانی - عرض بنده راجع باین ماده نبود ولی حالا که آمدم اینجا اگر اجازه فرمائید عرض کنم . بنده یک عریضی سابقاً کردم و آقایان هم استماع فرمودند و اهمیتش را هم تصدیق کردند یکی از آن عریضی که کرده بودم این بود که یک املاکی از طرف حضرات خانواده سلطنت یا توسط خود اعلیه حضرت بعنوان وقفیت یا مالکیت گرفته شده است و فعلاً هم در تصرف آنها است که البته باید در این

قانون يك فكري برای آنها کرد . بنده البته تصدیق میکنم که آن املاك را نباید مثل این املاك فروش کرد و نباید رجوع باین هیئت رسیدگی کرد که این هیئت رسیدگی در آنها تشخیص و تمیز بدهد ولی بنده عقیده ام این است که باید برای آنها حقی منظور کرد که بتواند بمراجع صالحه ملکیتی مراجعه کنند اگر مطالبی دارند عنوان کنند اگر جهات دیگری درش منظور شده عنوان کنند اگر بعنوان و قفیت یا ملکیت گرفته شده است و همان محرومیت ها که آنها را محروم کرده اند آنها معلوم بشود پس بنده عقیده ام این است که يك طرحی هم برای آنها باید منظور شود که بتواند بمراجع صالحه مراجعه کنند این است که پیشنهادهای کرده ام بعنوان ماده الحاقیه تقدیم میکنم که پس از تمام شدن ماده ۲۵ خوانده شود .

وزیر دادگستری - اولاً راجع بده موضوعی که آقای طباطبائی تذکر فرمودند راجع بقسمت هز بنده این هیئت های رسیدگی فرمودند این راجع شد که بر بودجه ملکیتی تحمیل میشود و محلی ارائه دادند که از آنجا ما تا همین کنیم بنده تصور میکنم آن محل هم اگر درست دقت بشود همان محل بودجه کشور است برای اینکه این املاك همه بر گشته است بدولت داده شده است البته قسمتی که مال مردم است بمردم داده میشود و بقیه اش که میماند مال دولت است وقتی که مال دولت شد مخارج این هیئت ها باید داده شود چه بگوئیم از آنجا داده شود باز از مالیه دولت است و برای اینکه بیشتر منطقی باشد این است که بگوئیم از بودجه داده شود آنها هم از محل سرفه جوئی بنا بر این از این جهت شاید يك اشتباهی حاصل شده و مرتفع میشود در حال اگر نظر آقایان باشد که مالکین عمده بدهند آن را میتوانند پیشنهاد بفرمایند موقمی که مقتضی باشد صحبت میکنیم آن را بنده حالا نمیتوانم جوابش را بدهم . اما راجع بموضوعی که آقای بهبهانی تذکر دادند این هم بطوری که خودشان فرمودند البته این موضوع را میشود وارد این لایحه کرد همانطور که صریحاً خودشان بیان فرمودند ولیکن برای اشخاصی که حقی دارند در اینگونه

امور راه باز است دادگاهها میتوانند رسیدگی کنند و رسیدگی هم خواهند کرد و موضوع و قفیت هم در این قانون آنچه مربوط باین املاك است پیش بینی شده و آنچه راجع بدیگران است بطوریکه نماینده محترم فرمودند بطور کلی در دادگاههای عمومی رسیدگی میشود حالا باین حال پیشنهادی هم داده اند در کمیسیون رسیدگی میشود بدینیم اگر مربوط باین لایحه شد البته در نظر میگیرید .
رئیس - يك نکته را لازم میدانم باطلاع آقایان برسانم از بعضی آقایان شنیده میشود که منسوبین اعلی حضرت پادشاه سابق املاکی از اشخاص بچهر و زور گرفته اند بنده صریحاً عرض میکنم که نه علیا حضرت ملکه و نه پسران و نه دختران شاه سابق ملکیتی بچهر و زور از کسی نخریده اند و چنانکه هر کس ثابت نماید که ملکیتی بچهر و زور از طرف اشخاصی که ذکر کردم خریده شده باشد بنده اظهار میدانم که آن املاك بصاحب ملك رد خواهد شد .

بهبهانی - این را بنویسید بنده پیشنهاد میکنم .
رئیس - این را بنده قول میدهم .
بهبهانی - بنده هم از طرف مالکین املاك قبول میکنم که هر جا معین شد آقا بدهند .
رئیس - آقای طهرانچی .
طهرانچی - البته مقصود از گذشتن این قانون این است - که املاکی که بزور و تعدی از کسانی گرفته شده بصاحبان آن املاك برگردد و تعدی هم با آنها در خارج از این بابت نشود و چون ممکن است در خارج اشخاصی با صاحبان املاك قراردادهایی و معاملاتی کرده باشند بعنوان اینکه ما میرویم و ادار میکنیم دولت را که اینکار را برای شما بکنیم (دکتر سنگ - آقا بنده جداً با این عقیده موافقم) این است که بنده و عده ای از آقایان نمایندگان پیشنهادی تقدیم میکنیم که بعنوان ماده الحاقیه باین ماده اضافه شود که هر گونه قرار دادی از شهریور ماه گذشته تا اجرای این قانون یعنی تا موقمی که این املاك بصاحبان آن داده شود بسته شده از درجه اعتبار ساقط است .
(صحیح است - صحیح است)

رئیس - آقای بهبهانی .
بهبهانی - چون این مسئله را آقای وزیر دادگستری تصدیق کردند بنده دیگر نمیخواهم عرضی بکنم ولی دو نکته را لازم میدانم عرض کنم یکی اینکه گفتند جایش اینجا نیست بنده میدانم چرا جایش اینجا نیست در خیلی قوانین بوده است که راجع بيك قانون دیگر هم در آن پیش بینی شده است پس بنا بر این ممکن است که در این قانون پیش بینی کنند و دیگر اینکه فرمودند راه باز است ولی بعضی اسناد رسمی که در خارج صادر شده باید تکلیفش معلوم شود . و این فرمایشی هم که آقای رئیس فرمودند از فرمایش ایشان بنده اتخاذ سند میکنم برای کسانی که صاحبان این املاك هستند صورت قباله هایش را خدمتشان تقدیم میکنم و آقای رئیس هم باید ملتزم باشند این املاك را بصاحبانش بجایی و بلا عوض مسترد کنند .

رئیس - بنده باز تکرار میکنم هر ملکیتی را که ثابت کنند آن منسوبین بچهر و زور برده اند و اگذار میشود ضمناً این قسمت را هم عرض کنم که علیا حضرت ملکه پهلوئی در موقمی که املاك خالصه بموقع فروش گذارده شده بود ایشان

هم ملکیتی را بقیمتی که وزارت دارائی اعلان کرده بوده است با پول نقد خریده اند که ربطی باین مسائل ندارد .

بهبهانی - حالا که مطرح نیست اگر مطرح بشود بنده عرایضم را عرض میکنم .
رئیس - آقای طوسی .

طوسی - بنده از آقای طهرانچی و آقایانی که این پیشنهاد را تهیه کرده اند بنوبه خودم تشکر میکنم و اجازه میخواهم که بنده هم این پیشنهاد را امضا کنم زیرا در ماده دو و تبصره بعد از ماده چهارده بنده عین همین موضوع را پیشنهاد کرده ام و اگر خاطر محترم آقایان متذکر باشد از آنروزی که این لایحه آمد بمجلس بنده همین عرض را کردم .

رئیس - موافقین با ورود در شور دوم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد .

۸ - موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه]
رئیس - اگر اجازه میفرمائید جلسه را ختم میکنیم جلسه آینده روز پنجشنبه ۳۰ بهمن سه ساعت پیش از ظهر دستور لوابیح موجوده (مجلس یکساعت بعد از ظهر ختم شد)
رئیس مجلس شورای ملی - حسن اسفندیاری